

1. Obiekt

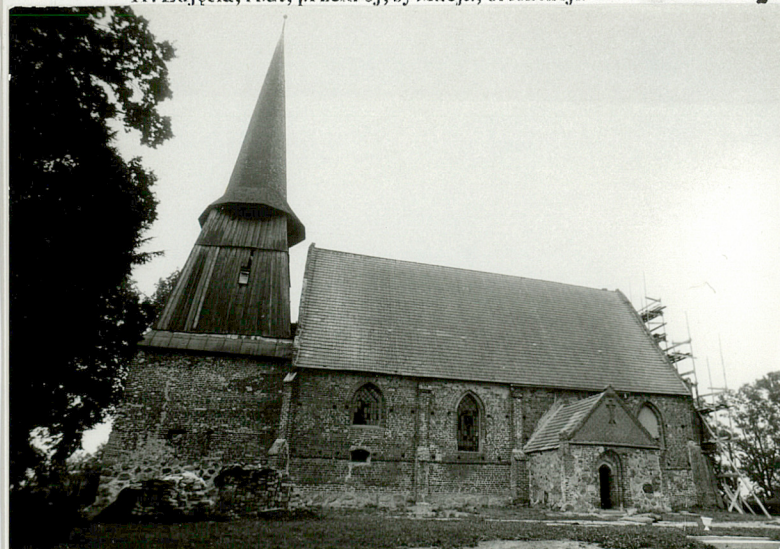
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY pw. NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA

2. Czas powstania
po 1400 r. oraz
kon. XV w.

3. Miejscowość
CERKWICA

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

1



2



4. Adres 72-342 Cerkwica, ul. Boczna 3,
tel. 093-417-24, woj. szczecińskie
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo szczecińskie
Karnice

gmina zw. Gryficki

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Zirkwitz (do 1945r.)

Czarkowice (1945 - 1950)

7. Przynależność administracyjna

1 VI 1975

województwo szczecińskie
Gryfice

powiat

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzymsko-katolicka pw. św. Józefa,
72-342 Cerkwica, ul. Boczna 3

9. Użytkownik i jego adres

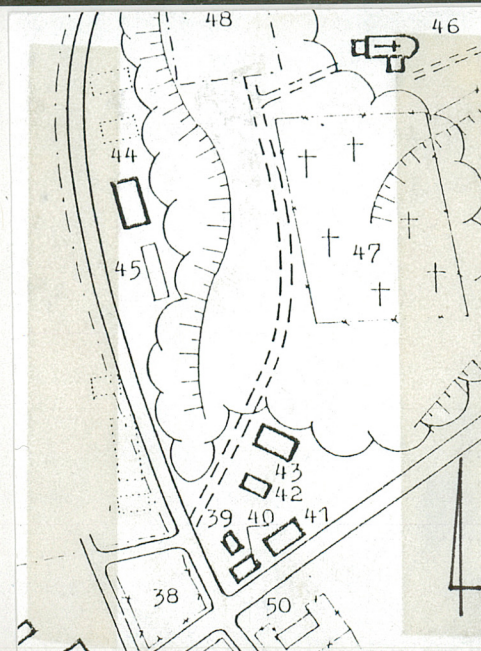
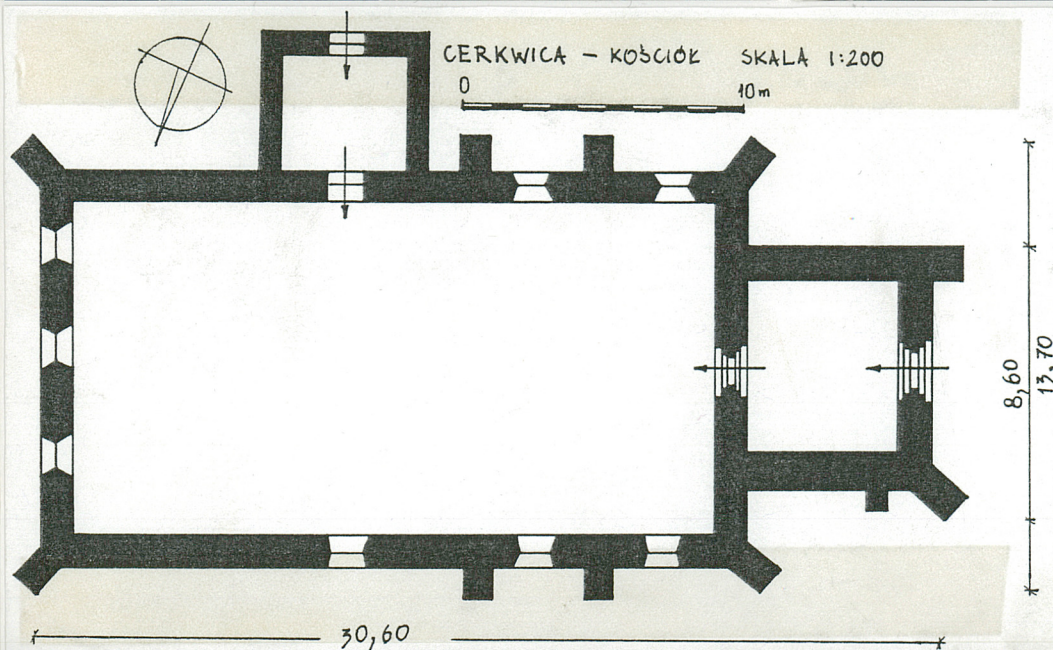
Parafia rzymsko-katolicka pw. św. Józefa,
72-342 Cerkwica, ul. Boczna 3

10. Rejestr zabytków

Nr 278 A-184 6-03-1958
data

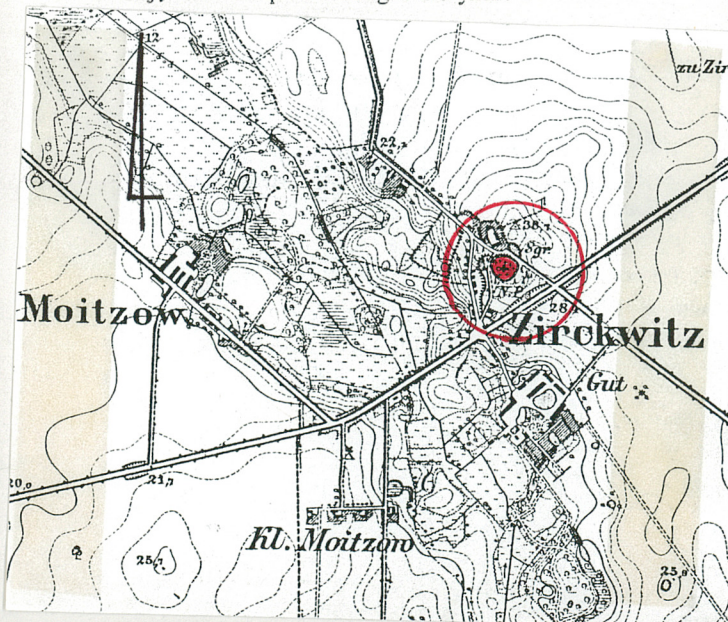
CERKWICA - KOŚCIÓŁ SKALA 1:200

0 10 m



12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Cerkwica jest jedną z najstarszych wsi w tej części Pomorza, a jej historia związana jest najpierw z klasztorem cysterskim w Białobokach i nieco później z klasztorem żeńskim w Trzebiatowie. Już w 1270r. we wsi wymieniony jest pleban Albertus. W XIV stuleciu Cerkwica nadana zostaje rycerskiemu rodowi von Wodtke, po czym przeszła w ręce von Ostenów. Ceglana, bezwieżowa świątynię wzniesiono prawdopodobnie krótko po 1400r. Jej budowa trwała dość długo i prowadzona była w dwóch etapach. W pierwszym wymurowano ściany obwodowe do wysokości odsadzki z arkadowym systemem wnek. W drugim etapie wyższe partie ścian oraz obydwie szczyty, zaś przy elewacji półn. od strony chóru nieistniejącą zakrytą. Kościół reprezentował typ świątyni charakterystycznej dla kościołów klasztornych. Prawdopodobnie w końcu XVw. do elewacji zachodniej kościoła dobudowano wieżę, nadbudowaną z drewna w pocz. XVIIIw. W okresie reformacji przystosowany został do potrzeb kultu protestanckiego. W ciągu XVII i XVIII stulecia otrzymał stosunkowo bogate wyposażenie wnętrza. W końcu XIXw. do półn. elewacji kościoła dobudowano kruchtę. Podczas II wojny światowej nie został zdewastowany. Po wojnie przejęty został przez katolików i ponownie konsekrowany 19.02.1947r. jako filialny należący do parafii w Karnicach. Obecnie pełni funkcję kościoła parafialnego. Gotycki.



13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

ORIENTACJA: Cerkwica położona jest na skrzyżowaniu dwóch dróg: Kamień Pomorski - Trzebiatów i Gryfice - Rewal, 12 km na półd-zach od Kamienia Pomorskiego i 12 km na półd-wschód od Gryfic. W odległości 4,5 km na półn-zachód znajdują się Karnice - siedziba władz gminnych.

SYTUACJA: Kościół położony jest na wzniesieniu pomiędzy lokalnymi drogami, na północ od dawnego folwarku. Orientowany. Od strony wschodniej do kościoła przylega cmentarz z kaplicą. Po stronie południowej znajduje się wzniesiony z kamieni polnych ołtarz, zaś przed kościołem krzyż z tablicami mojżeszowymi. Wejście do kościoła kamiennymi schodami od strony północnej.

MATERIAŁ I KONSTRUKCJA

Fundamenty i ściany: Kościół zbudowany został na kamiennych fundamentach i kamiennym cokole. Ściany korpusu nawy murowane z cegły dużego formatu (27,5x8,5x12 cm), o wątku nieregularnym, łączonej zaprawą wapienną. Nietynkowane. Miejscami występuje zendrówka. Dolna kondygnacja wieży murowana; w części dolnej z kamienia granitowego, powyżej z cegły dużego formatu. Górna kondygnacja wieży drewniana, odeskowana. Ściany kruchty murowane z nieobrobionego kamienia granitowego i cegły w narożach i portalu szczyt ceglany, układ cegieł krzyżowy.

Dach i stropy: Dach nad korpusem nawy dwuspadowy, pokryty cementową dachówką zakładkową. Więźba dachowa drewniana krokwiowo - płatwiowa. Dach nad kruchtą także dwuspadowy, pokryty dachówką zakładkową. Więźba drewniana krokwiowo - płatwiowa. Wieża zwieńczona wysokim, wielobocznym ostrołukowym hełmem pokrytym gontem. Korpus nawy przykryty stropem belkowym. Deski na belkach o dużych przekrojach, nabijane od góry. W wieży strop belkowy.

Posadzki i schody. Posadzka w korpusie nawy w części środkowej z cegły dużego formatu, po bokach podłoga drewniana. Posadzka w chórze kapłańskim wyłożona terrakotą w kolorze cegły. Posadzka w wieży ceglana. Schody na emporę drewniane, jednobiegowe, policzkowe. Schody w wieży drewniane, policzkowe.

Drzwi i okna. Drzwi w wieży i ścianie północnej korpusu drewniane, dwuskrzydłowe, te drugie dekorowane wypukłymi kolumnienkami z przewiązką. Drzwi do kruchty drewniane, jednoskrzydłowe. Okna witrażowe prostokątne, ostrołukowe, w metalowym obramieniu, wypełnione prostokątnymi szybami, w partii łukowej układzie rombowym. W ścianie prezbiterialnej w dwóch oknach w osiach bocznych witraże figuralne z przedstawieniem Jezusa Chrystusa i Józefa z Dzieciątkiem.

RZUT I BRYŁA: Kościół wzniesiony został na rzucie wydłużonego prostokąta, z prostokątną wieżą od zachodu i prostokątną kruchtą od południa. Bryła kościoła zestawiona jest z dwóch części; korpusu nawowego z kruchtą i wieży. Korpus nawy zakończonej trójkątnymi szczytami przykryty jest wysokim dwuspadowym dachem. W narożach opięty jest ustawionymi ukośnie uskokowymi skarpami oraz analogicznymi skarpami, po dwie przy każdej z dłuższych elewacji, od strony zachodniej. Także wieża spięta była narożnymi skarpami oraz jedną przy elewacji północnej. Ponad murowaną prostokątną kondygnacją dolną, wznosi się drewniana, zwężająca się ku górze, zwieńczona wysokim stożkowym hełmem.

ELEWACJE: Murowane elewacje wieży podzielone są odsadzką na dwie części. W dolnej kamiennie - ceglanej w fasadzie, usytuowany jest ostrołukowy, 5-cio uskokowy portal do kościoła. W górnej ceglanej, ponad portalem zamurowany prostokątny, zwieńczony łukiem ostrym otwór okienny. Elewacje boczne pozbawione otworów. Elewacja zachodnia korpusu nawy do której przylega wieża pozbawiona jest dekoracji i zwieńczona jest wysokim szczytem. Szczyt zdobiony jest piramidalnie usytuowanymi wnękami o łukowym zwieńczeniu. Elewacja południowa do której przylega prostokątna kruchta posiada kamienny cokół, oraz ceglana odsadzkę wysokości ok. 1,5 m. Pomiędzy skarpami, od strony zachodniej umieszczone są prostokątne zwieńczone łukiem ostrym okna, zaś od wschodu otynkowana nisza okienna. Elewacje kruchty z łupanego kamienia z ceglanyimi narożnikami. Jej fasada zwieńczona jest ceglanyim trójkątnym szczytem, na osi którego blenda krzyżowa. Szczyt oddzielony jest od fasady ceglanyim gzymsem okapowym i zwieńczony ceglanyim gzymsem. Na osi fasady ostrołukowy wypukły portal w ceglanej ostrołukowej niszy. Trójosiowa elewacja wschodnia zwieńczona wysokim, trójkątnym szczytem. Osie elewacji wyznaczają trzy ostrołukowe otwory okienne w uskokowych ościeżach. Okna w osiach bocznych wypełnione witrażami. Szczyt wschodni dekorowany systemem wypukłych blendowych rozet w części centralnej. U nasady szczytu jego zwieńczeniu niewielkie, prostokątne sterczyny.

c.d. Załącznik nr 1

14. Kubatura 2.700 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 410 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne Kościół katolicki następnie protestancki.	17. Użytkowanie obecne Kościół rzymsko-katolicki.
--------------------------------------	---	--	--

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

1996r. - wykonanie fundamentów pod kościołem, wymurowanie wieńca wieży, remont wnętrza.
1997r. - kontynuacja prac remontowych przy kościele. Obecnie trwają prace przy elewacji wschodniej oraz wzmocnieniu spęknięć. W następnej kolejności przewidywane są prace przy wzmocnieniu konstrukcji wieży.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Stan techniczny kościoła nie jest najlepszy. Dotyczy to w pierwszym rzędzie elewacji korpusu nawowego oraz wieży, zwłaszcza w miejscu jej połączenia z korpusem. Na elewacjach widoczne są liczne ubytki zarówno cegieł jak i spoinowania. W części zachodniej widoczne wyraźne spęknięcia. Również we wschodniej części elewacji pęknięcia i ślady po zakryści. Północna połącz dachowa porośnięta mchem. W znacznie lepszym stanie technicznym jest wnętrze kościoła po przeprowadzonych pracach remontowych.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Obecnie trwające w kościele prace budowlano - konserwatorskie prowadzone są przy finansowym udziale i pod nadzorem Biura Dokumentacji Zabytków i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie.



21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Kwerendę archiwalną przeprowadzono w Archiwum Państwowym w Szczecinie. Wynik kwerendy negatywny.

24. Uwagi różne

Wr. neg. 54.965 - 54.991.

25. Opracował

mgr Wojciech Łopuch, wrzesień 1997

tekst

imię, nazwisko, data, podpis

mgr Wojciech Łopuch, wrzesień 1997

plany, rysunki

imię, nazwisko, data, podpis

mgr Wojciech Łopuch, wrzesień 1997

zdjęcia, fotografie

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów PSOZ Szczecin

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

22. Bibliografia

1. H. Berghaus, Landbuch von Pommern und Rügen. I. II. Bd. VI Berlin 1870r., s. 1007.
2. K. Kroman, Katalog XIX-wiecznych dworów i pałaców woj. szczecińskiego - Gm. Karmice. Szczecin 1979.
3. H. Lemcke, Die Bau-und Kunstdenkmäler der Regierungsbezirk Stettin. Bd. IV Die Kreis Geifenberg-Stettin 1914. s. 253-256
4. Cz. Piskorski, Województwo Szczecińskie. Warszawa 1966, s. 117.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowywania, sygnatury)

Kwerendę ikonograficzną przeprowadzono w Muzeum Narodowym w Szczecinie. Wynik kwerendy negatywny.

27. Załączniki

1. Miejscowość Cerkwica	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół Parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. pkt 13
----------------------------	--	---

c.d. pkt 13

WNĘTRZE: Przykryte drewnianym stropem belkowym z pozostałością dekoracji malarskiej na belkach w postaci obłoków. Dolna arkadowa część ścian podłużnych w wątku ceglanym. Pola wnek tynkowane. Górna część ścian tynkowana, podzielona ceglanymi obramieniami ościeży okien i wnek. Posadzka w części prezbiterialnej podniesiona w stosunku do poziomu nawy. W części zachodniej empora organowa. Stosunkowo bogate wyposażenie z 1 ćw. XVIIw.

Instalacja elektryczna i odgromowa.

SPIS FOTOGRAFII.

1. Widok kościoła od południa.
2. Widok kościoła od południowego - zachodu.
3. Widok kościoła od północy.
4. Elewacja północna.
5. Widok kościoła od południowego - wschodu.
6. Wieża kościoła.
7. Elewacja zachodnia wieży.
8. Kruchta od strony południowej.
9. Portal w wieży.
10. Portal w elewacji północnej.
11. Wnętrze kościoła - widok na ołtarz.
12. Ambona.
13. Nisza w ścianie północnej.
14. Wnętrze - widok na empore.
15. Krzyż z tablicami Mojżeszowymi przed kościołem.



3



4



5

Wkładkę założył: mgr Wojciech Łopuch, wrzesień 1997

Imię, nazwisko, data, podpis

Miejsce przechowywania negatywów:

